

nieuwe boeken, verslagen e.d.

Inventarisatie-atlas voor flora en fauna van Nederland

In 'Het Vogeljaar' 29 (6) : 332 kondigden wij de 'Inventarisatie-atlas' van het Staatsbosbeheer aan. Thans zal zeer binnenkort een herdruk van deze atlas verkrijgbaar zijn. Uitvoering, prijs en gebruik zijn gelijkgebleven, wel zijn de kaartbladen vervangen voor zover nieuwe bladen beschikbaar zijn gekomen tot eind 1986.

Essentieel voor het opzetten van een databank, met gegevens over de geografische verspreiding van flora en fauna, is een uniforme en onderling vergelijkbare methode voor de weergave van de plaats van waarneming. Daarvoor zijn verschillende systemen in gebruik. Om deze systemen voor iedereen op landelijke schaal toegankelijk te maken heeft het Staatsbosbeheer indertijd het initiatief genomen om, in samenwerking met de Topografische Dienst, een speciale atlas van Nederland te maken. De kaarten zijn op de schaal 1 : 80.000 weergegeven. De atlasblokken staan met bijbehorend nummer op de kaarten in groene steunkleur aangegeven. Tevens worden er de kilometerblokken op aangegeven. Het is verheugend dat de in juni 1981 verschenen atlas nu binnenkort in herdruk zal verschijnen.

Inventarisatie-atlas voor fauna en flora van Nederland. Samengesteld en geproduceerd door de Topografische Dienst, in opdracht van het Staatsbosbeheer, Dienstvak Terreinbeheer/Flora en Fauna/B. Verkrijgbaar door storting van f 30,- op girorekening 54 430 ten name van Staatsbosbeheer, Utrecht, onder vermelding 'inventarisatie-atlas'.

Farming and Birds

De auteurs hebben voor het samenstellen van dit boek onder meer gegevens gebruikt van de Farmland Common Bird Census van de British Trust for Ornithology uit de periode 1962-1980.

Het bevat tevens een historisch overzicht van de invloed van de landbouwdruk in Groot-Brittannië op de natuur.

De laatste dertig jaar is de literatuur over 'boerenlandvogels' gedomineerd door gegevens over het pesticidengebruik en over biotoopvernietiging (denk daarbij bijvoorbeeld aan de hekken en houtwallenproblematiek, verkaveling en dergelijke).

De ecologische implicaties van het pesticidengebruik op langere termijn zijn volgens de auteurs te weinig bestudeerd. Met name te weinig als wegbereider van veranderingen in boerenarbeidstechnieken. Na de Tweede Wereldoorlog is het boerenbedrijf veranderd. Veelal van gemengde naar steeds verder gespecialiseerde bedrijven. Op de lange(re) termijn zal het verlies van verscheidenheid in boerengebruiken op het bedrijf de belangrijkste factor zijn die de diversiteit van organismen op het bedrijf negatief beïnvloedt.

Het blijkt dat er weinig bekend is over hoe vogels precies gebruik maken van het boerenland en welke factoren voor diverse populaties van belang zijn.

Het is ook vooral de technologische ontwikkeling die de vogelstand op onverwachte manier beïnvloedt. Opvallend is de constatering dat zelfs kleinschaligheid voor de vogels geen soelaas zal bieden. Naast het verdwijnen van soorten zal tevens de schadeproblematiek toenemen.

De auteurs signaleren tevens dat er eigenlijk weinig serieuze studies zijn met betrekking tot vogels die moeten leiden tot doelmatiger biotoopbescherming op het boerenland. Zij uitten de gegronde vrees dat allerhande beschermingsmaatregelen van dit moment als gevolg van verdergaande technologische ontwikkeling blijvend buiten spel zullen worden gezet.

Een somber maar realistisch beeld. Het boek zou zeker nog meer aan betekenis hebben gewonnen indien wat meer informatie van het Europese vasteland als vergelijkingsmateriaal was verwerkt. Dit neemt echter niet weg, dat het geschetste beeld zeer realistisch lijkt te zijn. Wij mogen (en moeten zelf) ervan uitgaan dat in de landbouw in de nabije toekomst meer zal worden gestandaardiseerd, met name met betrekking tot de primaire productie. Om dat te realiseren zullen in de toekomst zowel machines, het boerenland zelf en de productiesystemen worden aangepast (lees vereenvoudigd) aan de meest doelmatige (dus goedkope) productiemethoden. De vogelfactor zal daarbij zeker een te moeilijk gegeven zijn om zo maar in de computer te stoppen!

Veel organismen, zoals de vogels, maar ook andere zaken zoals landschappen, komen dan onder nog grotere druk te staan.

Het is dus zaak dat de natuur- en milieubeweging zich intensief gaat bemoeien met de landbouwontwikkeling.

Pierre Maréchal

Raymond J. O' Connor & Michael Shrubbs: Farming and Birds. 290 bladzijden, met literatuurlijst, index, foto's, figuren en wastekeningen (1986). Uitg. Cambridge University Press, Cambridge. Prijs ± £ 15.

Supplement op ecoscript nummer 12

Diegenen die in het bezit zijn van ecoscript nummer 12 'De ecologische en economische betekenis van vogels' van de Stichting Mondiaal Alternatief, kunnen het supplement dat bij dit ecoscript is verschenen tegen kostprijs en portokosten verkrijgen bij P. Maréchal, 040 - 421 098. Het betreft een kopie van de uitgebreide Bijlage I van de EG-Vogelrichtlijn, die voornamelijk uit een lijst van soorten bestaat waarvan zowel speciale bescherming voor de soort zelf alsmede voor hun biotoop is verplicht.

Vogelboek voor kinderen

Een eenvoudig boekje over eenendertig van de meest algemene vogelsoorten die bij ons voorkomen met aardige, ik zou haast zeggen lieflijke, gekleurde tekeningetjes. Hoofdstukjes over partnerkeuze, keuze van nestplaats, koekoeksjong, verzorging verenkleed, zang, vogeltrek, nestkastjes, broedholten, wintervoeding, wintergasten. Weliswaar allemaal in een kort bestek en eenvoudig te begrijpen. In zijn totaliteit een boekje dat kinderen 'hun eigen vogelboekje' kunnen noemen en een eerste basisinformatie geeft. Het is de weg terug van de meest uitgebreide vogelgidsen naar het meest simpele vogelboekje en juist daarom eigenlijk uniek.

Marianne Koch: Het vogelboek voor kinderen. Uit het Deens vertaald door Miralda Meulman. Originele titel 'Børnenes Fuglebog'. 57 bladzijden, vele gekleurde tekeningen (1986). Uitg. B.V. W.J. Thieme & Cie., Zutphen. Prijs f 19,50.

Een gans en zijn grazige weiden

In de serie 'Het schone groene dierenrijk' verscheen als deeltje 2 een avontuurlijke fabel over de wilde ganzen in hun natuurlijke omgeving. Gakkela en Gakkeloë zijn Grauwe Ganzen die in een heel jaar bij hun avonturen worden gevolgd in een geromantiseerde omgeving. Als toegift worden bovendien wat plantjes, bomen en vogelsoorten in het kort behandeld. De auteur heeft er samen met de illustrator een gezellig boekje van gemaakt dat niet alleen jong, maar ook oud zal boeien. Max Dendermonde: Een gans en zijn grazige weiden. Met vele gekleurde illustraties van Bert Zeylstra, 48 bladzijden. Serie 'Het schone groene dierenrijk' nummer 2 (1986). Dit boekje is een uitgave van Henkel Nederland b.v., Nieuwegein en wordt toegevoegd bij het fosfaatvrije wasmiddel Groene Persil.

Natuurbos in Nederland: een uitdaging

Niet iedereen is er zo gelukkig mee dat het idee van een zo natuurlijk mogelijk bos een rijke boslevengemeenschap kan doen ontstaan steeds meer terrein wint.

Onze Nederlandse bossen zijn nu eenmaal reine produktiebossen eenvormig met bomen van gelijke soorten leeftijd en soms alleen maar groene kruinen, vaak zonder enige onderbegroeiing of strooisellaag. Deze bomenakkers van soms zelfs nog exoten zijn voor vrijwel geen enkel levend wezen van enig belang. Die monotome bossen zijn bovendien verder gevoelig voor ziekten en insectenplagen, voor droogte, brand en storm. Daarbij komt nu de laatste tijd ook de vuile lucht (de zogenaamde 'zure regen') die in het bijzonder deze produktiebossen sterk aanspreken waardoor er thans al veel van wordt gekapt nu aangenomen wordt dat de houtprijs vanwege het dadelijk sterk toenemende aanbod sterk zal dalen.

Deze produktiebossen maken trouwens ook lang niet de gehele cyclus door, waardoor

ook de cyclus van plant en dier daarin abrupt wordt afgebroken. Bovendien zijn er geen 'schadelijke' insecten die een gezond bos zo maar kunnen teisteren want deze soorten verschijnen meestal pas ten tonele als zij de zieke en dode bomen moeten helpen af te breken zodat hun waardevolle stoffen weer in de cyclus worden opgenomen. Een specht kan feilloos de zwakke en zieke plekken vinden in een boom en pikt die aan, een insect in deze aplus van afbraak krijgt alleen dáár levensvatbaarheid waar de boom heeft aange-toond in verval te gaan raken. Vaak allang voordat de mens dit heeft kunnen vaststellen, alhoewel thans met ultraviolette foto's veel gedaan kan worden.

De schrijvers schetsen hoe de natuurlijke bossen van Nederland er zouden kunnen uitzien en pleiten er voor om in een aantal bossen de natuur een nieuwe kans te geven. Zij beschrijven hoe door gericht beheer een voormalig produktiebos kan worden omgevormd tot een veel natuurlijker bos. Het Nederlandse oerwoud is al eeuwen geleden uitgeroeid en daarmee is het hoogst ontwikkelde natuurlijke systeem verloren. Dit rijk gefillustreerde boek zal natuurbeschermers aan het denken zetten, temeer, daar nu een deel van onze huidige bossen binnenkort afgeschreven kunnen worden ten gevolge van de 'zure regen'.

Hans van der Lans & Gerben Poortinga: Natuurbos in Nederland: een uitdaging. Vele zwartwit en kleurenillustraties, tekeningen van Tom Pick, 192 bladzijden (1986). Uitg. Instituut voor Natuurbeschermingseducatie, Amsterdam. Prijs f 24,50.

Avifauna van het Mechelse

De tweede, geheel bewerkte en aangepaste uitgave van deze avifauna (116 bladzijden, formaat 21 x 30 cm) is te bestellen door storting van Bfr 230 (inclusief verzending) op PCR 000-0875361-33 van De Wielewaal, afdeling Mechelen, p/a Muizenstraat 13, B-2950 Zemst-Hofstade, België. Dit 'werkdokument', zoals de samenstellers W. Beullens, E. Callebaut, A. De Weerdt, W. Van den Bossche, M. Vercammen & R. Willockx het zelf aanduiden, is bijgewerkt tot eind 1985 en bevat alle waarnemingen en interessante meldingen van geringe vogels uit het onderzoeksgebied.

Bezig zijn met natuurbehoud

Op 28 januari 1985 op de natuurbeschermingsdag van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging zijn voordrachten gehouden door B. Krebs, D. de Haan, J. Marbus, B. Maes, P.J. Schroevers en H.D. van Bohemen. De teksten onder de titel 'Bezig zijn met natuurbehoud' zijn in een speciaal themanummer van 'Natura' (dertig bladzijden) op schrift gesteld.

Geïnteresseerden kunnen dit nummer bestellen door overmaking van f 3,- (inclusief portokosten) op girorekening 13 028 ten name van Bureau KNNV, 1718 BJ Hoogwoud, onder vermelding van 'Bezig zijn met natuurbehoud'.